

Referanser: KM 05/12, KM 06/06, KR 47/11, KR 12/10

Saksdokumenter:

KR 21.1/12	Bibelske salmer.docx	
------------	----------------------	--

Salmeboken - bibelske salmer og liturgiske sanger

Sammendrag

Under hele arbeidsprosessen med den nye salmeboken har det vært en forutsetning at denne også skulle inneholde bibelske salmer, samt noen sentrale liturgiske melodier. De bibelske salmene fra Norsk salmebok og Salmer 1997 som er innsunget i menighetene, skulle videreføres, men også nye komme til, i tråd med den bredden i musikalske uttrykk som preger salmeboken forøvrig. Numrene 900-999 – og ca 60 sider i salmeboken er avsatt til dette og til liturgiske sanger og bønner. Et forslag til innhold i denne delen av salmeboken har imidlertid ikke blitt lagt fram tidligere. Ved å behandle saken i Kirkerådet i mai og i Bispemøtet i juni, kan manus leveres til forlaget 15. juni i år.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet slutter seg til det fremlagte forslaget til bibelske salmer og liturgiske sanger og bønner i salmeboken med de endringer som fremkom i møtet.
2. Saken sendes til Bispemøtet for læremessig uttalelse.
3. Kirkerådets arbeidsutvalg gis fullmakt til å fatte endelig vedtak.

Saksorientering

1. Bibelske salmer

Da *Nemnd for gudstjenesteliv* (NFG) startet arbeidet med ny salmebok, var det enighet om at mye av de bibelske salmene som finnes i Norsk salmebok (NoS) og Salmer 1997 (S 97) måtte videreføres, styrkes og tilrettelegges. I arbeidet med ny tekstbok kom det også fram et ønske om å tilføre tekstboken en egen rekke med *poetiske tekster* (hovedsakelig fra Salmenes bok) til hver kirkeårsdag. Også i denne tekstrekken skulle det tas hensyn til dagens tematiske særpreg. En slik liste ble utarbeidet og dette styrket behovet for melodier til bibelske salmer. De poetiske tekstene skulle altså ikke leses, men synges. Det nye i forhold til den innarbeidede praksis var at ikke bare omkvedet, men også versene i den bibelske salmen skulle synges av hele menigheten. I tråd med dette fattet Kirkemøtet følgende vedtak i 2006:

En ny tekstbok skal også omfatte en rekke med "dagens salme", det vil si et utsnitt fra Salmenes bok og andre poetiske tekster fra Bibelen, som skal kunne synges, i hovedsak av hele menigheten (KM 06/06).

I arbeidet med ny gudstjenesteordning ønsket man at en bibelsk salme skulle synges først og fremst mellom de to første lesningene, eller som en del av inngangsdelen til gudstjenesten. Hele sjangerbredden av musikalske uttrykk skulle også gjelde de bibelske salmene i den nye salmeboken.

En gruppe arbeidet med å finne musikalsk materiale i ulike sjangre hvor menigheten ikke bare sang et omkved, men også versene i den bibelske salmen. Gruppen lette på fem kontinenter, men fant ikke noe som svarte til dette. Da salmebokforslaget av 2008 ble lagt fram, hadde NFG derfor ikke noe slikt stoff.

En annen vanskelighet var at den nye bibeloversettelsen til Salmenes bok ikke forelå på dette tidspunkt. Også registeret over poetiske tekster som inngår i tekstboken, bygger i sine verseangivelser på den gamle oversettelsen, og svarer ikke helt til verseangivelsene i den nye oversettelsen. Allerede i høringsdokumentet fra 2008 (s. 44f) sies det at "forslaget til poetiske tekster må justeres når Bibelselskapet kommer med ny oversettelse av Salmenes bok."

Kirkemusikalsk utvalg (KMU), som utarbeidet forslaget til ny liturgisk musikk, uttrykte bekymring over at kapitlet med bibelske salmer i Norsk salmebok og Salmer 1997 kunne falle bort i den nye salmeboken. De anbefalte også å gå bort fra forutsetningen om at menigheten skulle synges alle versene i bibelske salmer, i tillegg til omkvedet. De fremhevet også at den formen for bibelsk salme som ble introdusert med Norsk salmebok - ikke minst representert av komponistene Egil Hovland og Trond Kverno - har fungert svært godt og er innsunget i mange menigheter de siste tiår. Her synger et kor eller en forsanger versene, og avslutter med *gloria Patri* ("Ære være Faderen og...), mens menigheten kun synger omkvedet.

I forslaget til bibelske salmer som hermed legges fram, er det denne formen som i all hovedsak er blitt videreført.

Det fremlagte forslaget inneholder 77 bibelske salmer, hvorav 52 er videreført fra NoS og S97 og 25 er nye salmer. I Kirkemøtets vedtak ba en om å vurdere om 3 angitte salmer kunne inngå i avsnittet med bibelske salmer. Disse er vurdert, men er ikke tatt inn på dette stedet, men i salmebokens hoveddel. Grunnen er at de ikke tilhører kategorien *bibelske salmer*.

Av plasshensyn har en valgt å gjengi kun melodien og teksten - i begge målformer - til menighetens omkved i salmeboken. For at disse omkvedene kan tas i bruk som menighetssang, må det også utgis en publikasjon som inneholder bibelversene og musikken til disse, både for forsanger, kor og orgel. Det arbeides med en tidsplan for dette.

I tillegg til de omkvedene som vil stå i salmeboken, er det ønskelig med mer omfattende utgivelser av bibelske salmer, slik at den poetiske tekstrekken til alle kirkeårsdagene blir dekket. Det kan også være ønskelig med flere former for bibelske salmer, og musikk i ulike sjangre. En rekke komponister har allerede vist interesse for, og skrevet musikk til forslaget til de poetiske tekstene som har ligget i forslaget og som nå skal videreutvikles og bearbeides. De nye bibelske omkved som er foreslått gir glimt av dette mangfold.

Det vedlagte forslaget til bibelske omkved er inndelt etter kirkeårets hovedfaser. Det hindrer selvsagt ikke at de også kan anvendes i andre perioder av kirkeåret, når dagens tema og preg tilsier dette.

Selv om omkvedene skal ha med tekst både på bokmål og nynorsk, antar en at en side i salmeboken gjennomsnittlig vil romme nærmere 3 omkved. Bibelske omkved vil dekke i underkant av 30 sider av salmeboken.

Kirkemøtet 2012 fattet vedtak om autorisering av ny salmebok for Den norske kirke, vedtaket inneholder også beslutning om videre saksgang for bibelske salmer: *Kyrkjemøtet delegerer til Kyrkjerådet å slutføre kapitlet med bibelske salmar og liturgiske ledd og hente inn godkjenning frå Bispemøtet før sommaren 2012 (KM 5/12 pnkt 3)*

2. Liturgiske sanger

Når det gjelder liturgiske sanger har det vært en forutsetning at også dette skulle være med i den nye salmeboken. I Høringsdokumentet fra 2008 (side 70) heter det:

... det må beregnes plass til et fyldig liturgisk materiale. Dette skal bestå av et rikt utvalg av liturgiske sanger, samt bibelske salmer. Kjernen i disse to kategoriene er ordinarieledd i ulike musikalske stilarter og en rekke med Dagens salme, korte utsnitt fra Salmenes bok...

På dette tidspunkt, i 2008, var planen at ny salmebok skulle utgis i to bind og inneholde flere salmer enn det som ble konsekvensen med Kirkerådets vedtak i 2010 om salmebok i kun ett bind. I sakspapiret til Kirkerådet i september 2011, ble derfor rammene for bibelske salmer og liturgiske sanger omtalt på en mye mer restriktiv måte (sak 47/11):

Bibelske salmar

Det er vedteke at det skal vere med ein del kyrkjelydssvar som kan brukast til fleire av dei bibelske salmane. Det meste av dette materialet blir ført vidare frå Norsk Salmebok, men noko nytt kjem òg til. Når talet på salmenummer i salmeboka no er under 900, er heile 900-talet tilgjengeleg for nummerering av salmeomkved og eventuelle liturgiske ledd.

Liturgiske ledd

Den liturgiske musikken skal evaluerast om få år, men først etter at salmeboka har vore på marknaden ei stund. Konsekvensen av dette er at liturgiske ledd i salmeboka i første omgang vil bli avgrensa til eit minimum, og at dette materialet må kunne reviderast ved eit seinare høve.

I sakspapiret til Kirkemøtet 2012 heter det om liturgiske ledd:

Den liturgiske musikken skal evaluerast om tre til fem år, det vil seie etter at salmeboka har vore på marknaden ei stund. Konsekvensen av dette er at liturgiske ledd i salmeboka vil bli avgrensa til eit minimum. I hovudsak vil berre strukturen i hovudgudstenesta og de kyrkjelege handlingane kome med i salmeboka (KM 5.1/12, side 14).

Det er utgitt en innholdsrik perm med liturgisk musikk i ulike musikalske sjangre til de faste leddene i gudstjenesten. Denne musikken skal evalueres etter 3-5 år. Det sier seg selv at det ikke er mulig å ta med alt dette liturgiske stoffet i salmeboken. Det er også vanskelig å ta med noe av stoffet, da dette kan oppfattes som en forskuttering av utprøvingen og evalueringen. Ut fra dette kunne det være enklest *ikke* å ta med noe av den liturgiske musikken i den nye salmeboken. Alle melodiene til liturgiske ledd er også tilgjengelig på en rimelig måte i digital form.

Det som likevel kan tale for å ta inn noen liturgiske sanger og bønner, er at salmeboken blir brukt også i andre sammenhenger enn hovedgudstjenesten, som ved egen personlig bruk, ved retreat, i bibelgrupper, på andakter og i undervisning. Dessuten finnes det noen liturgiske sanger og bønner som brukes jevnlig og som menighetene er vant til å slå opp i salmeboken for å finne. Da kan det være upraktisk ikke å ha med noen liturgiske melodier som allerede er godt innsunget, selv om disse også finnes i permene med liturgisk musikk. Det utvalget som er gjort vil også styrke denne sjangerens bruk i hovedgudstjenestene.

Ut fra dette hensynet foreslås det å ta med enkelte sentrale liturgiske ledd på noen godt innsungne melodier. Dette gjelder de mest kjente melodiene til de to trosbekjennelsene og til litaniene. Det gjelder også den mest kjente melodien til Fadervår (Naue), og - om plassen tillater det - også den gamle gregorianske melodien. Hver av disse må gjengis i 4 versjoner på grunn av målformene og de to oversettelsene av Fadervår. Fordi kyrie- og

hallelujaledd brukes i mange andre sammenhenger enn i hovedgudstjenesten, er det tatt med 7 varianter av hver av disse. To av halleluja-omkvedene er ikke trykket i NoS og S97, men brukes i mange økumeniske sammenhenger: en irsk og en afrikansk melodi.

Musikkledd til nattverdligturgien i høymessen, som Sanctus/Hellig og Agnus Dei/Du Guds lam, og andre liturgiske ledd, er ikke tatt med. Derimot er den innledende vekselsangen til morgenbønn tatt inn (0179 i S97).

Å trykke dette er plasskrevende, da bokmål og nynorsk ikke lar seg innpasse til samme notebilde. Derfor må utvalget være «avgrensa til eit minimum», slik det het i sakspapiret til Kirkemøtet 2012. Anslagsvis vil drøyt 35 sider i den nye salmeboken inneholde liturgiske sanger og bønner.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Ettersom det hele tiden har vært en forutsetning at bibelske salmer og liturgiske sanger og bønner skulle inngå den nye salmeboken, medfører dette ikke nye utgifter eller administrative konsekvenser utover det som generelt gjelder for ny salmebok.